

Tuen kolmiportaisuus ja jatkumo – Esi- ja perusopetuksen muuttuneet perusteet

Varhaiskasvatuksen neuvottelukunta
24.5.2011

Opetusneuvos Hely Parkkinen

OPETUS JA OPPIMINEN

KOULUN OPETUSSUUNNITELMA

KUNNAN OPETUSSUUNNITELMA

Kunnan

Perusopetuksen
laatukriteerit

linjaukset

Opettajan-
koulutus

Oppimateriaal

Opetussuunnitelman perusteet 2004

Valtioneuvoston asetus tavoitteista ja tuntijaosta 2001

Perusopetuslaki ja -asetus 1998

Muutoksen taustaa

Erityisopetuksen strategiatyöryhmän muistio 11/2007

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan 2007 – 2012 on kirjattu, että erityisopetus uudistetaan strategian mukaisesti.

Oppilashuollon lainsäädännön uudistamistyöryhmän muistio (STM,33:2006)

Erityisopetuksen strategian toteuttaminen edellytti lainsäädännön muutoksia ja esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden muuttamista.

Tehostetun ja erityisen tuen kehittämistoimintaa (KELPO) vuodesta 2008 alkaen.

Keskeistä muutoksessa

- Esi- ja perusopetuksessa oppilaan oikeus saada tukea riittävän varhain ja joustavasti opetuksen yhteydessä
- Tuen suunnitelmallisuus ja vahvistuminen asteittain
  - ◆ yleinen tuki
  - ◆ tehostettu tuki
  - ◆ erityinen tuki
- Tuen joustavuus, pitkäjänteinen suunnittelu, muuttuminen tarpeen mukaan
- Moniammatillinen yhteistyö
- Kodin kanssa tehtävä yhteistyö
- Pedagogisen asiantuntijuuden korostaminen

Laki perusopetuslain muuttamisesta 642/2010

- Oppilashuoltotyön toteuttaminen yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa
- Moniammatilliseen oppilashuoltotyöhön osallistuminen silloin, kun käsitellään yksittäisen oppilaan asiaa
- Yksittäistä oppilasta koskevien tietojen kirjaamiskäytännöt
- Opetuksen järjestäjän tiedonsaantioikeus ja velvollisuus antaa tietoa tietyissä tilanteissa

Laki perusopetuslain muuttamisesta 642/2010

HE 109/2009 annettu 26.6.2009 Eduskunnalle

Laki annettu Naantalissa 24 päivänä kesäkuuta 2010

- Opetuksen järjestäjät voivat ottaa muutettujen opetussuunnitelmien perusteiden mukaiset paikalliset opetussuunnitelmat käyttöön tammikuun alusta 2011, mutta ne tulee ottaa käyttöön viimeistään elokuun alussa 2011

Valtioneuvoston asetus perusopetusasetuksen 2 §:n muuttamisesta (21.10.2010/893) tuli voimaan 1.1.2011 (Opetusryhmien muodostaminen)

Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (määräykset ovat voimassa 1.1.2011 alkaen toistaiseksi)

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010
(Opetushallituksen määräys 51/011/2010, annettu 2.12.2010)

<http://www.oph.fi/>

[http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tu
tkintojen_perusteet/esiopetus](http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tu
tkintojen_perusteet/esiopetus)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset ja
täydennykset 2010, (Opetushallituksen määräys 50/011/2010,
annettu 29.10.2010)

<http://www.oph.fi> tai

[/http://www.oph.fi/download/127373_Perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteiden_muutokset_291010.pdf](http://www.oph.fi/download/127373_Perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteiden_muutokset_291010.pdf)

Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet

- Opetushallitus tulee julkaisemaan tukimateriaalia verkossa mm. oppilashuollon osalta, mallilomakkeet pedagogiselle arviolle ja selvitykselle tulossa, perusopetus www.oph.fi sivuilla nyt , esiopetus toukokuun loppuun mennessä
- Opetushallitus on valmistellut mallilomakkeet sekä esi- että perusopetuksen yksilöllisiä suunnitelmia varten
  - ◆ lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma/ oppimissuunnitelma
  - ◆ HOJKS/esiopetus ja perusopetus
- Mallilomakkeet löytyvät www.oph.fi etusivun linkistä

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010 (Opetushallituksen määräys 51/011/2010)

- useita muutoksia nykyisiin perusteisiin, minkä vuoksi perusteet uudistettiin kokonaisuudessaan
- määräys ottaa huomioon myös vuoden 2000 perusteet (64/011/2000) ja siihen tehdyt muutokset vuonna 2003(42/0011/2003) ja vuonna 2009
- luovuttiin tekstin jakamisesta pykäliin, luvut ja niiden alaluvut merkitään numeroin
- määräys on voimassa 1.1.2011 alkaen toistaiseksi
- edellyttää esiopetuksen opetussuunnitelmien muuttamista, muutetut opetussuunnitelmat tulee ottaa käyttöön viimeistään 1.8.2011

Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden muuttaminen

- Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden muutosten luonnostelu on tehty Opetushallituksessa yhteistyössä sidosryhmien THL:n, OAJ:n ja Kuntaliiton kanssa
- Perusteluonnokset lähetettiin kommenteille kaikille esi- ja perusopetuksen järjestäjille ja kehittäjäkuntien koordinaattoreille, kommentit saatiin 24.8.2010 mennessä
- Sidosryhmien kuuleminen järjestettiin 20.8.2010
- Perusteluonnoksia työstettiin vielä saatujen kommenttien ja kuulemistilaisuuden palautteiden pohjalta

Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden muutokset

- Vahvistetaan oppilaan oikeutta tukeen, lisätään varhaista, ennaltaehkäisevää ja suunnitelmallista tukea
- Esi- ja perusopetuksessa **luvut 4 ja 5 on kirjoitettu kokonaan uudelleen**, muutoksia on tehty perusopetuksessa myös lukuihin 1, 2, 3 ja 8, esiopetuksessa lukuihin 1, 2, 6, 7 ja 8
- Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien **perusteet on rakennettu jatkumoksi**; dispositio, tekstin rakenne ja linjaukset ovat yhteneväisiä, kuitenkin niin, että esiopetuksen erityisluonne on otettu huomioon samoin yhteistyö muun varhaiskasvatuksen kanssa
- **Teksti aikaisempaa ohjaavampi**; mm. lukujen alkuun säädöstausta ja alaviitteinä asianomaiset säädökset, **tuen toteuttamisen periaatteet** kuvataan yksityiskohtaisemmin

Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden muutokset

- Uusina lukuina sellaisia, joiden toteuttaminen nyt kirjavaa tai joista tarvitaan tietoa, esim. **pidennetty oppivelvollisuus, oppimäärän yksilöllistäminen (perusopetus), oppimisympäristön turvallisuus, salassapito ja tietojen luovuttaminen**
- Yksilöllisten **suunnitelmien sisällöt** kuvataan aiempaa tarkemmin
- Tuetaan paikallista opetussuunnitelmatyötä paremmin, teksti sisältää oman otsikkonsa alla **Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvattavat asiat**

Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden muutokset

- Käyttöön **uusia käsitteitä**, kuten **tehostettu tuki, pedagoginen arvio ja pedagoginen selvitys**. Opetussuunnitelmien perusteluonnoksissa on **kuvaukset näiden sisällöistä**.
- Opetushallitus on valmistellut myös vuoden 2010 alusta voimaan tulleen joustavan perusopetuksen toiminnan (JOPO) perusteluonnoksen, joka sisältyy kohtaan 5.3 (koskee vain perusopetusta)

Luvut 4 ja 5

Lukujen 4 ja 5 ja niiden alalukujen muodostama kokonaisuus on **perustana** paikallisen opetussuunnitelman laadinnalle sekä **kasvun ja oppimisen/**oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön toteuttamiselle.

Luvussa 4 kuvataan **kasvun ja oppimisen/** oppimisen ja koulunkäynnin tuen lähtökohdat, keskeiset tavoitteet, järjestäminen ja tuen rakenne. Luvussa kuvataan myös tuen tasot, yleinen, tehostettu ja erityinen tuki sekä pedagoginen arvio, pedagoginen selvitys ja yksilölliset suunnitelmat **sekä paikallisen opetussuunnitelman laatiminen.**

Luvut 4 ja 5

Luvussa 5 esitetään tarkemmin eri tukimuodot ja niiden käyttö tuen eri tasoilla.

Tukimuodot on jäsennelty seuraaviin ryhmiin:

- a) opetusjärjestelyihin liittyvä tuki/**esiopetuksen opetusjärjestelyihin liittyvä tuki**
- b) ohjauksellinen ja muu tuki/**muu tuki**
- c) joustavan perusopetuksen toiminta (vain perusopetus)
- d) oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen/**esiopetuksen oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen**

Esiopetus: Muutokset luvuissa 1, 2, 6, 7 ja 8

Luku 1

Luvun 1 *Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet* alalukua 1.1. *Tehtävä* on täydennetty perustuslain ja kansainvälisten sopimusten asettamien velvoitteiden näkökulmasta

Luku 2

Lukuun 2 *Esiopetuksen toteuttaminen* on lisätty uusi alaluku
2.3 *Esiopetuksen järjestäminen*

Luku 7

Vuoden 2000 perusteissa lukuun 4 sisältynyt Arviointi on muutettu omaksi luvuksi 7

Luku 8

Esiopetuksen opetussuunnitelman laatiminen on muutettu luvuksi 8 ja sen opetussuunnitelman sisällön määräävässä luettelossa *oppimisen ja koulunkäynnin tukea koskevat 4 erillistä kohtaa* on korvattu yhdellä yhteisellä kohdalla

Luvun 6 alalukuihin 6.3 ja 6.5 sekä 7 myös täsmennyksiä

Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden muutokset – esiopetuksen perusteissa käytettävät nimitykset

Esiopetus: kasvun ja oppimisen tuki

Perusopetus: oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Esiopetus: lapsi

Perusopetus: oppilas

Esiopetus: lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma
(aik. lapsen esiopetuksen suunnitelma)

Perusopetus: oppimissuunnitelma

Kun kysymyksessä on suora lainaus lainsäädännöstä, siinä käytetään kuitenkin esiopetuksessakin lainsäädännön mukaisia ilmauksia.

Tavoitteena

- Jokainen **lapsi**/oppilas oppii mahdollisimman hyvin oman potentiaalinsa mukaan
- **Lapsen**/oppilaan saama tuki on riittävää ja oikea-aikaista, eikä riipu asuinpaikasta tai **esiopetuksen järjestämispaikasta**/koulusta
- Esiopetusyksikön/koulun **toimintakulttuuri suosii opettajien keskinäistä ja kodin kanssa tehtävää yhteistyötä sekä moniammatillista ja monialaista yhteistyötä**
- Käytössä on uusia joustavia ja monipuolisia pedagogisia ratkaisuja
- Kaikissa kunnissa on hallintokuntien yhteistyöhön perustuvat tuen rakenteet ja toimintamallit
- Mahdollistetaan varhainen ja ennalta ehkäisevä tuki
- Toimitaan lähikouluperiaatteen mukaisesti

Esi- ja perusopetuksen järjestäminen

- Luku koskee kaikkea esi/perusopetusta
- Tuo esille lakiin kirjoitetut lähtökohdat esi/perusopetuksen järjestämiseksi ja toteuttamiseksi
- Lähtökohtana huolenpito hyvästä ja turvallisesta päivästä
- Esiopetus/koulutyö järjestetään siten, että lapsen/oppilaan hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle on mahdollisimman suotuisat edellytykset
- Lapsen/oppilaan osallisuus
- Yhteistyö ja yhteisöllisyys
- Jos esiopetukseen osallistuva lapsi käyttää lisäksi muita varhaiskasvatuspalveluja, lapsen päivä tulee rakentaa kokonaisuudeksi ottaen huomioon esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen tavoitteet.

Esi- ja perusopetuksen järjestäminen

- Esiopetuksessa tehdään yhteistyötä muun varhaiskasvatukseen, perusopetuksen, erityisesti alkuopetuksen, sosiaali- ja terveystoimen sekä muiden lasten kasvua ja kehitystä tukevien toimijoiden kanssa
- Koulu tekee yhteistyötä esiopetuksen ja muun varhaiskasvatukseen, aamu- ja iltapäivätoiminnan, muiden perusopetusta antavien koulujen , jatko-opintoja tarjoavien oppilaitosten, sosiaali- ja terveystoimen sekä muiden lasten kasvua ja kehitystä tukevien toimijoiden kanssa
- Esiopetus rakentaa sillan muusta varhaiskasvatuksesta esiopetuksen kautta kouluun.

Paikallisen opetussuunnitelman laatiminen

- Luvussa 4.4 määritellään, **miten kasvun ja oppimisen tuki/oppimisen ja koulunkäynnin tuki** kuvataan kokonaisuutena paikallisessa opetussuunnitelmassa
- Opetussuunnitelman laatimista koskevat tarkemmat määräykset sisältyvät luvun 4.5 yksilöllisiä suunnitelmia sekä luvun 5 eri tukimuotoja käsitteleviin alalukuihin
- **Esiopetuksen opetussuunnitelman laatimisessa tehdään yhteistyötä muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa**
- **Esiopetuksen opetussuunnitelma tulee laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa**
- Opetussuunnitelmassa kuvataan, **miten yhteistyö ja tietojen luovuttaminen eri hallintokuntien välillä toteutetaan**

PoL 30 § Oikeus saada opetusta

”Opetukseen osallistuvalla on työpäivinä oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä *riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.*”

päätetään aloittaa
ERITYINEN TUKI
HOJKS

tehostettu tuki ei riitä
-> *pedagoginen selvitys*

Jos

aloitetaan
TEHOSTETTU TUKI
Oppimissuunnitelma (pakollinen)

Jos hyvä esi-/perusopetus & yleinen tuki ei riitä
-> *pedagoginen arvio*

Kehitetään tietoisemmin opetusta ja eriytetään
YLEINEN TUKI (*oppimissuunnitelma*)

ESI- JA PERUSOPETUS, YLEINEN TUKI

Hyvä esiopetus-/koulupaiva: laadukas opetus, kasvua ja kehitystatukeva toimintakulttuuri, yhteisöllisyys, kodin kanssa tehtävä yhteistyö, turvallisuus....

LAKISÄÄTEISET PROSESSIT:

<i>Pedagoginen arvio</i>	<i>Oppimissuunnitelma</i>	<i>Pedagoginen selvitys</i>	<i>Erityisen tuen päätös ja HOJKS</i>
--------------------------	---------------------------	-----------------------------	---------------------------------------

OPETUKSEN JA TUEN SUUNNITTELU:

Oppimissuunnitelma	Oppimissuunnitelma (pakollinen)	HOJKS (pakollinen)
--------------------	---------------------------------	--------------------

	<u>TUKIMUODOT</u>	
eriyttäminen oppilaanohjaus oppilashuollon tuki tukiopetus osa-aikainen erityisopetus apuvälineet yms. avustajapalvelut ohjaus- ja tukipalvelut	eriyttäminen oppilaanohjaus oppilashuollon tuki tukiopetus osa-aikainen erityisopetus apuvälineet yms. avustajapalvelut ohjaus- ja tukipalvelut	eriyttäminen oppilaanohjaus oppilashuollon tuki tukiopetus osa-aikainen erityisopetus kokoaikainen erityisopetus apuvälineet yms. avustajapalvelut ohjaus- ja tukipalvelut

Tuen järjestäminen: joustavat ryhmittelyt, ryhmäkoko, samanaikaisopetus,

Erityinen tuki

- Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- tai perusopetuksen alkamista taikka esi- ja perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, **jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella** ilmenee, että oppilaan opetusta ei vammaan, sairauden, kehityksessä viivästyksen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. (Perusopetuslaki 17 § 4 mom.)
- Jos erityisen tuen päätös tehdään **esiopetuksen**/perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua **lapsen**/oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

”Opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää kasvun ja oppimisen tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.”

Pol 30 § 1 mom.

- Opetuksen ja tuen järjestämisen **lähtökohtana** on opetusryhmä sekä yksittäisen **lapsen/oppilaan vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet**
- **Tuen tarve voi vaihdella** tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen
- **Tuen tarvetta tulee arvioida jatkuvasti ja aloittaa tuen antaminen oikea-aikaisesti, riittävän varhain**
- Tärkeää on **tuen oikea taso ja muoto**, tukimuotoja käytetään sekä yksittäin että yhdessä toisiaan täydentävinä
- Tuen tulee olla **joustavaa**, pitkäjänteisesti suunniteltua, **tarpeen mukaan muuttuvaa**
- Tuen tarpeen arviointiin tulee kiinnittää erityistä huomiota lapsella, jonka perusopetuksen aloittamista on päätetty siirtää vuotta **myöhäisemmäksi**

Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

- Tuen tarpeen arvioinnissa hyödynnetään tarpeen mukaan **lapselle/oppilaalle** tehtyjen terveystarkastusten ja mahdollisten muiden arviointien tuloksia
- Mikäli lapsi esiopetuksen lisäksi käyttää muita varhaiskasvatuspalveluja, yhteistyö esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen henkilöstön kesken on tärkeää lapsen kasvun ja oppimisen tuen tarpeen havaitsemiseksi ja tuen toteuttamiseksi
- Tuen tulee muodostaa suunnitelmallinen jatkumo varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja sieltä kouluun
- Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä muusta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen

Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

- **Opetuksen järjestäjän** tulee huolehtia, että **lapsen/oppilaan oikeus tukeen** voi toteutua käytännössä, mm. määrittelemällä tuen tarpeen toteuttamiseen ja tuen toteuttamiseen liittyvät vastuut ja työnjako
- **Esiopetusyksikön/koulun johdolla on vastuu** tuen järjestämiseen ja toteuttamiseen liittyvistä ratkaisuista ja niiden huomioon ottamisesta kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa.

Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

- Tuki annetaan lapselle/oppilaalle omassa esiopetusryhmässä /omassa koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei tuen antaminen välttämättä edellytä oppilaan siirtymistä toiseen esiopetusryhmään/ opetusryhmään tai muuhun soveltuvaan esiopetuksen järjestämispaikkaan/kouluun
- Lapsen esiopetuksen fyysinen ja sosiaalinen oppimisympäristö ja tarvittavat tukipalvelut järjestetään niin, että lapsi voi mahdollisimman täysipainoisesti osallistua esiopetusryhmän toimintaan.

Yleinen tuki

- Laadukas opetus sekä mahdollisuus saada ohjausta ja tukea kasvuun ja oppimiseen/oppimiseen ja koulunkäyntiin kaikkina työpäivinä on jokaisen lapsen/oppilaan oikeus
- Opettajalla on vastuu esiopetus-/opetusryhmän ja sen jokaisen lapsen/oppilaan erilaisten lähtökohtien ja tarpeiden huomioonottamisessa
- Opetustyöhön sisältyy myös ohjauksellisia ja oppilashuollollisia tehtäviä
- Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen tarjoaminen kuuluu opettajan työhön ja kaikkiin esiopetus-/opetustilanteisiin
- Tuki rakennetaan opettajien sekä tarvittaessa muiden asiantuntijoiden yhteistyönä ja vuorovaikutuksessa huoltajan ja lapsen/oppilaan ja huoltajan kanssa

Tehostettu tuki

Lapselle/oppilaalle, joka tarvitsee kasvussaan ja oppimisessaan **säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja**, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti.

Tehostettu tuki

- Tehostetun tuen **aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa lapsen/oppilaan siirtyminen takaisin** yleisen tuen piiriin käsitellään **pedagogiseen arvioon** perustuen moniammatillisesti oppilashuoltoryhmässä tai muulla tavalla järjestettävässä **moniammatillisessa oppilashuoltotyössä** siten kuin yksittäisen oppilaan asian käsittelystä säädetään (PoL 31 a § 4mom (624/2010))
- Oppilashuollollisen käsittelyn jälkeen **lapselle/oppilaalle** annettava **tehostettu tuki kirjataan lapselle/oppilaalle** laadittavaan **lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan/oppimissuunnitelmaan**
- **Lapsen/oppilaan kasvua ja oppimista/oppimista** ja koulunkäyntiä tulee **seurata ja arvioida säännöllisesti** tehostetun tuen aikana. Mikäli **lapsen/oppilaan** tilanteessa tapahtuu muutoksia, **lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma/oppimissuunnitelma** tarkistetaan vastaamaan **lapsen/oppilaan tuen tarvetta**.

Pedagoginen arvio

- **Lapsen/**oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä laativat kirjallisen pedagogisen arvion. Tarvittaessa arvion laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita, etenkin silloin kun on kyse **lapsen/**oppilaan hyvinvointiin ja kokonaiskehitykseen liittyvistä ongelmista
- Edellyttää moniammatillista yhteistyötä sekä yhteistyötä **huoltajan ja lapsen/**oppilaan ja huoltajan kanssa
- Pedagogisen arvion laatimisessa **hyödynnetään lapselle** /oppilaalle jo mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua **lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaa/** oppimissuunnitelmaa, sekä huoltajan luvalla lapselle mahdollisesti laadittua **varhaiskasvatussuunnitelmaa ja kuntoutussuunnitelmaa/**tai kuntoutussuunnitelmaa huoltajan luvalla

Pedagoginen arvio esi- ja perusopetuksessa

Esiopetuksen pedagogisessa arviossa kuvataan:

- Lapsen kasvun ja oppimisen tilanne kokonaisuutena
- Lapsen saama yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista
- Lapsen oppimisvalmiudet sekä kasvuun ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet
- Arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla ratkaisuilla lasta tulisi tukea

Perusopetuksen pedagogisessa arviossa kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista
- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukiratkaisuilla oppilasta tulisi tukea

Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma/ Oppimissuunnitelma

- Suunnitelma lapsen/oppilaan kasvun ja oppimisen/oppimisen ja koulunkäynnin etenemisestä, siinä tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta.
- Hyväksytyyn opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen, pedagoginen asiakirja
- Tarvittaessa osa yleistä tukea, pakollinen tehostetun tuen aikana.
- Perustuu pedagogisessa arviossa tuotettuun tietoon, hyödynnetään myös muita aikaisemmin laadittuja suunnitelmia kts. perusteet

Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma/ Oppimissuunnitelma

- Oppimissuunnitelman laativat opettajat yhteistyössä huoltajan ja lapsen/oppilaan ja huoltajan kanssa. Tarvittaessa myös muut asiantuntijat mukaan.
- Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmassa/ oppimissuunnitelmassa **ei kuvata lapsen/oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia**
- Suunnitelmaan **ei voi hakea muutosta** valittamalla eikä muilla muutoksenhakukeinoilla

Oppimissuunnitelma osana yleistä tukea

- Jokaiselle lapselle/oppilaalle voidaan laatia lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma/ oppimissuunnitelma
- Sen laatimisesta päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma
- Oppilasta varten pohditut tavoitteet ja tukitoimet hyödyttävät lapsen kasvua ja oppimista.
- Lapsen esiopetusta/oppilaan opiskelua voidaan myös syventää tai laajentaa oppimissuunnitelman avulla, silloin kun se on perusteltua lapsen/oppilaan valmiuksien kannalta.

Erityinen tuki

”Erityinen tuki muodostuu erityisen tuen päätökseen perustuvasta erityisopetuksesta sekä muista perusopetuksen tukimuodoista”
Pol 17 § 1 mom.

- Annetaan niille lapsille, joiden esiopetusta ei kasvun ja oppimisen vaikeuksien vuoksi voida järjestää muuten/ oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muilla tukitoimilla
- Erityisen tuen tehtävänä esiopetuksessa on tarjota lapselle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista kasvun ja oppimisen tukea ja edistää hänen oppimisedellytyksiään
- Lapsen itsetuntoa ja oppimismotivaatiota vahvistetaan
- Käytettävissä ovat esi- ja perusopetuksen kaikki tukimuodot

- Päätös erityisestä tuesta voidaan tehdä jo ennen esi- tai perusopetuksen alkamista taikka esi- ja perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista jos se on oppilaan edun mukaista, edellyttää psykologista tai lääketieteellistä arviota
- Jos erityisen tuen päätös tehdään **esiopetuksen**/perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua **lapsen**/oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena
- Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä
- Erityinen tuki käsitteenä (**vrt. päivähoito!**)
- Erityisopetus järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun opetuksen yhteydessä, tai osittain tai kokonaan erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa
- Tärkeää oppilaan mahdollisuus palata nykyistä joustavammin erityisen tuen piiristä takaisin tehostetun, myöhemmin yleisen tuen piiriin

Erityinen tuki

- Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös, jota tarkistetaan ainakin toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä. (Perusopetuslaki 17 § 2 mom.) Päätös tehdään hallintolain mukaisesti
- Lapsen/oppilaan tukeen liittyvien hallintopäätösten tekijät määrittellään opetuksen järjestäjän johtosäännössä
- Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava huoltajaa ja lasta/oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa sekä tehtävä lapsesta/oppilaasta pedagoginen selvitys (vrt. Perusopetuslaki 17 § 4 mom.)

Erityinen tuki

- Lapsen/oppilaan oikeusturvan ja esiopetuksen/opetuksen järjestämisen kannalta merkittävät asiat päätetään erityistä tukea koskevassa päätöksessä. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää lapsen/oppilaan pääsääntöinen esi-/opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa lapsen/oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen. (Perusopetuslaki 17 § 2 mom.)
- Oppimäärän yksilöllistäminen edellyttää erityisen tuen päätöstä (perusopetus)

Erityinen tuki

- Erityisen tuen tarpeellisuus tulee
  - ◆ esiopetuksen aikana tarkistaa aina lapsen tuen tarpeen muuttuessa
  - ◆ perusopetuksessa tarkistaa lain edellyttämässä vaiheissa sekä aina tuen tarpeen muuttuessa
- Koska tuen vaikutuksia ei voida yleensä todeta lyhyessä ajassa, erityisen tuen lopettaminen esiopetuksen aikana on harvinaista.
- Tarkistamista varten lapsesta/oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys (sen laadinnassa hyödynnetään aikaisemmin laadittuja selvityksiä ja suunnitelmia)
- Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisen tuen jatkamisesta tehdään päätös
- Mikäli katsotaan, että lapsi/oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tuen lopettamisesta tehdään päätös ja lapsi/oppilas siirtyy saamaan tehostettua tukea.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS)

- Tehdään erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi
- Hyväksyttyyn opetussuunnitelmaan perustuva **kirjallinen, pedagoginen asiakirja**
- **Lapsen/oppilaan** opettajat laativat yhteistyössä **huoltajan ja lapsen/oppilaan** ja huoltajan kanssa, tarvittavilta osin valmistellaan moniammatillisena yhteistyönä
- Suunnitelma opetuksen sisällöistä, pedagogisista menetelmistä ja muista tarvittavista tukitoimista
- Tulee tarkistaa tarvittaessa, vähintään kerran lukuvuodessa, HOJKSia muutetaan aina **lapsen/oppilaan** tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa
- HOJKSissa **ei kuvata lapsen/oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia**
- HOJKSin laatimisessa hyödynnetään aikaisemmin laadittuja suunnitelmia (kts. Perusteet)

Opetussuunnitelman perusteiden oppilashuoltoa koskevan muutoksen taustalla

- Laki perusopetuslain muuttamisesta (642/2010)
- Lastensuojelulain muutokset (417/2008)
- Terveydenhuoltolaki (1326/2010)
- Asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta muutokset (380/2009, 338/2010)
- Turvallisuuden edistämiseen ja kriisitilanteisiin varautumiseen liittyvät muutostarpeet
  - Jokelan koulusurmat. Tutkintalautakunnan raportti, <http://www.om.fi/1232607489599>
  - Kauhajoen koulusurmat. Tutkintalautakunnan raportti 23.9.2008, <http://www.om.fi/Etusivu/Julkaisut/Selvityksiajaohjeita>
  - Oppilaitosten turvallisuus, työryhmän raportti, sisäasiainministeriön julkaisu 40/2209, <http://www.intermin.fi/julkaisu/402009>

Mitä oppilashuollolla tarkoitetaan?

- Oppilashuoltoon sisältyy

**1. opetuksen järjestäjän
hyväksymä
opetussuunnitelman
mukainen oppilashuolto**
628/1998, muut. 477/2003,
642/2010, 1352/2010

sekä oppilashuollonpalvelut,

joita ovat
2. terveydenhoitolaissa(1326/2010)
tarkoitettu
kouluterveydenhuolto
(kouluterveydenhoitajat
ja -lääkäri, suun th.)

**oppilas-opiskelija
huollon yhteistyö**

ja **3. lastensuojelulaissa**
(417/2007, 88/2010)
tarkoitettu
koulunkäynnin tukeminen
(mm.kuraattori - psykologityö)

Oppilashuollolla / opiskelijahuollolla tarkoitetaan oppilaan / opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. (477,478,479/2003)

Heidi Peltonen 2009